

การศึกษาตามหลักความสามารถ

(Competency-Based Education : CBE)

ดร. ชัชวรินทร์ ชวนวัน ข้าราชการบำนาญ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2562

.....

จากตอนที่ 4-1 เสนอแนวคิดพื้นฐานการจัดการศึกษาตามหลักความสามารถ เพื่อผู้สนใจจะได้ทราบถึงความสำคัญของหลักการจัดการศึกษาตามความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยได้เน้นให้เห็นว่าองค์กรจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดพื้นฐานเรื่องใดบ้าง ซึ่งอาจพบว่าองค์กรจำเป็นต้องกำหนดกรอบความสามารถ (Competency Framework) หรือโมเดลความสามารถ (Competency Model) ขึ้นมาก่อนสำหรับตอนที่ 4-2 นี้ จะนำเสนอแนวคิดการนำระบบการศึกษาตามความสามารถมาใช้จัดการศึกษาตามหลักความสามารถ ซึ่งผู้นำเสนอทำการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานขึ้นเอง ผู้สนใจอาจนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม โดยจะนำเสนอเป็นแผนภูมิประกอบคำบรรยาย คือ

ตอนที่ 1 ขั้นเริ่มดำเนินการ/เตรียมการ (Preparation)

ตอนที่ 2 ขั้นการออกแบบดำเนินงานการจัดการศึกษาตามหลักความสามารถ (Implementation
Competency-Based Education)

ตอนที่ 4-2 แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาตามความสามารถ

(Guide to Implementing Competency-Based Education)

ตอนที่ 1 การเริ่มดำเนินการ/เตรียมการ (Preparation)

1. องค์กรประกาศเจตนารมณ์ และกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาตามหลักความสามารถ
2. วัตถุประสงค์ควรครอบคลุม หลักการสำคัญ ดังนี้

2.1 หลักการจัดการศึกษาตามหลักความสามารถของโลกและบริบท

2.2 หลักการจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐาน (Standard Based Education) และการเปลี่ยนผ่านสู่การจัดการศึกษาตามความสามารถ (Competency based Education)

2.3 หลักการเรียนรู้ของผู้เรียน และหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (การฝึกอบรมและพัฒนา)

2.4 หลักการได้มาของกรอบความสามารถ (Competency Framework/Competency Model)

สำหรับการจัดการเรียนรู้ หรือ การฝึกอบรมพัฒนา

2.5 หลักการโครงสร้างการดำเนินงาน (โครงสร้างการบริหารการนำความสามารถไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และฝึกอบรมพัฒนา) ตั้งแต่ระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

2.6 หลักการจัดการเรียนรู้ตามหลักความสามารถ (Competency based Learning) ในบริบทที่จะดำเนินงาน เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถม-มัธยม) การศึกษาวิชาชีพ หรือ การศึกษาตามอัธยาศัย

ฯลฯ

2.7 หลักการฝึกอบรมและพัฒนาตามหลักความสามารถ (Competency based training and development) ในบริบทที่จะดำเนินงาน เช่น การฝึกอบรมและพัฒนานักบริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ฯลฯ

2.8 หลักการประเมินความสามารถ (Competency based assessment and evaluation)

2.9 หลักการสื่อสารการจัดการศึกษาตามความสามารถกับผู้เกี่ยวข้อง

2.10 อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับบริบทสำคัญ เช่น หลักการงบประมาณ การใช้ทรัพยากรการดำเนินงาน ฯลฯ เป็นต้น

3.กำหนดหลักการดำเนินงาน ด้านต่างๆ ตามแนวทางข้อ 2 เพื่อเป็นกรอบการในการบริหารจัดการ **ตอนที่ 2 การออกแบบดำเนินการ (CBE Design/Define Competency)**

การดำเนินงาน CBE ภาพรวม (Overview : Implementation of Competency based Education)
ประกอบด้วยการทำงาน 5 ขั้นตอน (Five Step of the Implementation CBE) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 การกำหนดกรอบการดำเนินงาน CBE

เป็นขั้นการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างกรอบการดำเนินงาน CBE ขององค์กร และเตรียมการที่เหมาะสมสำหรับการนำระบบCBE มาใช้ ได้แก่

1.การกำหนดกรอบ/ขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการ CBE 5 ขั้นตอน (CBE-5 STEP) มาใช้ ผลของการดำเนินงานขั้นตอนนี้ที่ควรได้รับ คือ

2.ผู้มีอำนาจ ตัดสินใจทราบและสนับสนุนการดำเนินการตามกระบวนการ CBE (จะมีการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการดำเนินงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน)

3.มีการจัดตั้งคณะกรรมการและทีมดำเนินการจัดการศึกษาตามความสามารถ (CBE Committee และ ทีม CBE Workgroup) ซึ่ง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับระบบ CBE และได้รับการคัดเลือกและฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจ ระบบ CBE (มีคำสั่งแต่งตั้งเป็นรูปธรรม)

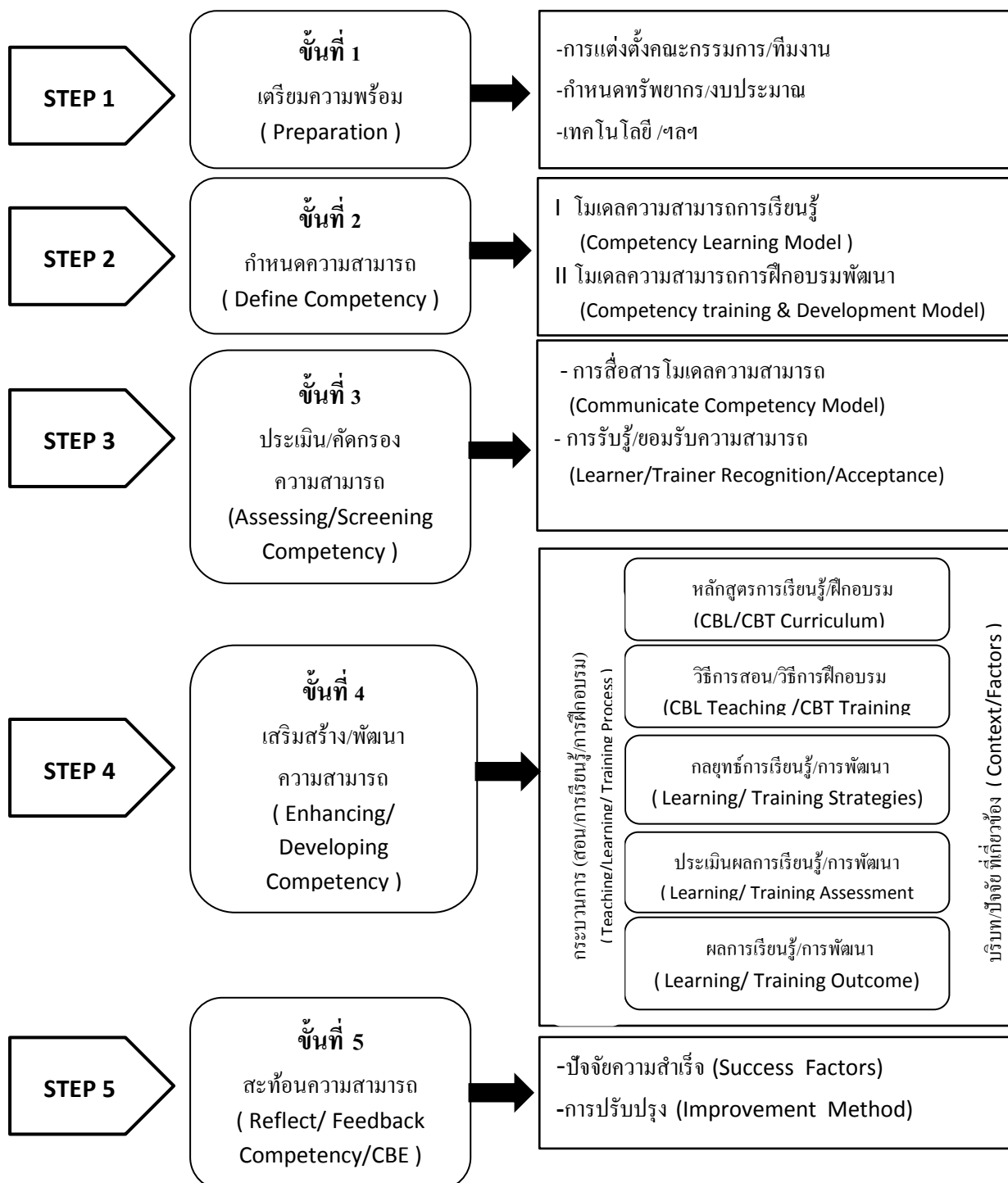
4.พิจารณาทรัพยากร ให้กับกระบวนการ CBE (มีเอกสาร/หลักฐานระบุความชัดเจน)

ขั้นตอนที่ 2.2 เป็นการกำหนดโมเดลความสามารถ (Developing Competency Model) ที่ผู้เรียน/ผู้รับการอบรมควรได้รับเมื่อสิ้นสุดการศึกษา/ฝึกอบรมของหน่วยงาน/สถานศึกษา คือ

2.1 กรอบ/โมเดลความสามารถ /รายการความสามารถของนักเรียน/นักศึกษา ตามระดับที่ต้องการ (ก่อน/ประถม/มัธยม/วิชาชีพ/อัยาศัย/ฯลฯ)

2.2 กรอบ/โมเดลความสามารถ /รายการความสามารถของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตามที่ต้องการฝึกอบรมพัฒนา (ผู้บริหารระดับต่างๆ (สูง-กลาง-ต้น),ผู้บริหารหน่วยงาน/สำนัก/สถานศึกษา ฯลฯ, ครู ระดับที่ต้องการ (ก่อน/ประถม/มัธยม/วิชาชีพ/อัยาศัยฯลฯ หรือ วิทยากร คณิตศาสตร์,วิทยาศาสตร์ ฯลฯ)

โมเดลการจัดการศึกษาตามหลักความสามารถ (COMPETENCY-BASED EDUCATION MODEL)

2.2.1 ความสามารถแต่ละรายการในกรอบ/โมเดลความสามารถเหล่านี้ ได้รับการสร้างตามแนวทางการกำหนดกรอบความสามารถ/โมเดลความสามารถ ที่นำเสนอไปตอนแรกๆ ซึ่งมีการกำหนดองค์ประกอบความสามารถอย่างครบถ้วน ตามเกณฑ์การกำหนดกรอบ/โมเดลความสามารถ

2.2.2 โมเดลความสามารถ จะได้รับการอธิบายอย่างละเอียดและแนวทางการปฏิบัติ

2.2.3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะได้รับแจ้งเกี่ยวกับกรอบ/โมเดลความสามารถที่กำหนดขึ้นอย่างชัดเจน ครบถ้วน

- ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการเรียนรู้ตามความสามารถ คือ หน่วยงานทางการศึกษา/สถานศึกษา/ครูและนักเรียน

- ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการฝึกอบรมพัฒนาตามความสามารถ คือ หน่วยงานฝึกอบรมพัฒนา, ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีการกำหนดกรอบ/โมเดลความสามารถ

ขั้นตอนที่ 3 การรับรู้/การคัดกรองความสามารถ (Assessing/Screening Competency)

เป็นการออกแบบวิธีการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้ความสามารถของตนเอง

3.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (หน่วยงานทางการศึกษา/สถานศึกษา/ครูและ/นักเรียน) ได้รับทราบ แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามความสามารถ และกรอบ/โมเดลความสามารถการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (หน่วยงานฝึกอบรมพัฒนา, ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา) ได้รับทราบแนวทางการจัดการฝึกอบรมพัฒนาตามความสามารถ และกรอบ/โมเดลความสามารถของตนเองและที่เกี่ยวข้อง

ผลการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 3 คือ

3.1 การออกแบบการรับทราบข้อมูล หมายถึง กำหนดแนวทางให้ผู้มีส่วนได้เสียได้รับทราบเกี่ยวกับแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงาน CBE ทั่วไป และกรอบ/โมเดลความสามารถของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่เกี่ยวกับความสามารถและการรวบรวมข้อมูลการประเมิน/คัดกรองความสามารถ

3.3.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการเรียนรู้ตามความสามารถ คือ หน่วยงานทางการศึกษา/สถานศึกษา/ครูและนักเรียน

3.3.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการฝึกอบรมพัฒนาตามความสามารถ คือ หน่วยงานฝึกอบรมพัฒนา, ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีการกำหนดกรอบ/โมเดลความสามารถ

3.2 ดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมข้อมูล หมายถึง การประเมินความสามารถตามโมเดลความสามารถ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลความสามารถของผู้เรียน/ผู้รับการอบรมที่แสดงช่องว่าง (Gap) ระหว่างความสามารถที่คาดหวังกับความสามารถที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นั่นคือ การนำความสามารถผู้เรียน/ผู้ฝึกอบรมเข้าสู่กระบวนการทดสอบหรือประเมินเบื้องต้น เพื่อทราบข้อมูลเชิงลึก/การรับรู้ความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียนจากมุมมองของตัวนักเรียน,ครู หรือ ความสามารถเบื้องต้นของผู้ฝึกอบรมพัฒนา จากตัวผู้ฝึกอบรม

หรือผู้เกี่ยวข้องกับการประเมิน และทำการคัดกรอง (Screen) เพื่อนำผล (ช่องว่าง) เข้าสู่กระบวนการสอน/การจัดการเรียนรู้ หรือกระบวนการฝึกอบรมพัฒนา

3.3 รายงานการสำรวจความสามารถ หมายถึง การแจ้งผลการสำรวจหรือประเมินความสามารถเบื้องต้น และมีการสื่อสารผลลัพธ์แก่ผู้มีส่วนได้เสีย นักเรียน/นักศึกษา ได้รับแจ้งและรับทราบผลการประเมินความสามารถเบื้องต้นของตนเอง ,หรือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากร ได้รับแจ้งและรับทราบผลการประเมินความสามารถเบื้องต้นของตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 การส่งเสริม/พัฒนาขีดความสามารถ (Enhancing/ Developing Competency)

เป็นการกำหนดวิธีการ/กระบวนการ/มาตรการส่งเสริม/ประกันความสามารถของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้และเพิ่มพูนขีดความสามารถตามเป้าหมายมาตรฐานความสามารถที่กำหนด

วิธีการ/กระบวนการ/มาตรการ หมายถึง

1.การสอน/การเรียนรู้/การประเมินผล สำหรับการเพิ่มคุณภาพและการประกันคุณภาพความสามารถของนักเรียน/นักศึกษา

2.การฝึกอบรม/พัฒนา/การประเมินผล สำหรับการเพิ่มคุณภาพและการประกันคุณภาพความสามารถของผู้บริหาร/ครู และบุคลากรทางการศึกษา

ผู้มีส่วนได้เสียได้รับทราบผลลัพธ์การส่งเสริม/เพิ่มพูนความสามารถตามวิธีการ/มาตรการที่ริเริ่ม

4.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกระบวนการจัดการสอน/การเรียนรู้ คือ หน่วยงานทางการศึกษา/สถานศึกษา/ครูและนักเรียนตามกลุ่มเป้าหมาย

4.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกระบวนการจัดการฝึกอบรมพัฒนา คือ หน่วยงานฝึกอบรม/พัฒนา , ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตามกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนความสามารถ (Reflect/ Feedback Competency/CBE)

เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสะท้อนผลและการปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงาน CBE ตามข้อมูลการเสนอแนะจากระยะต่างๆ ซึ่งขั้นตอนจะสิ้นสุดที่ระยะการสะท้อนกลับ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

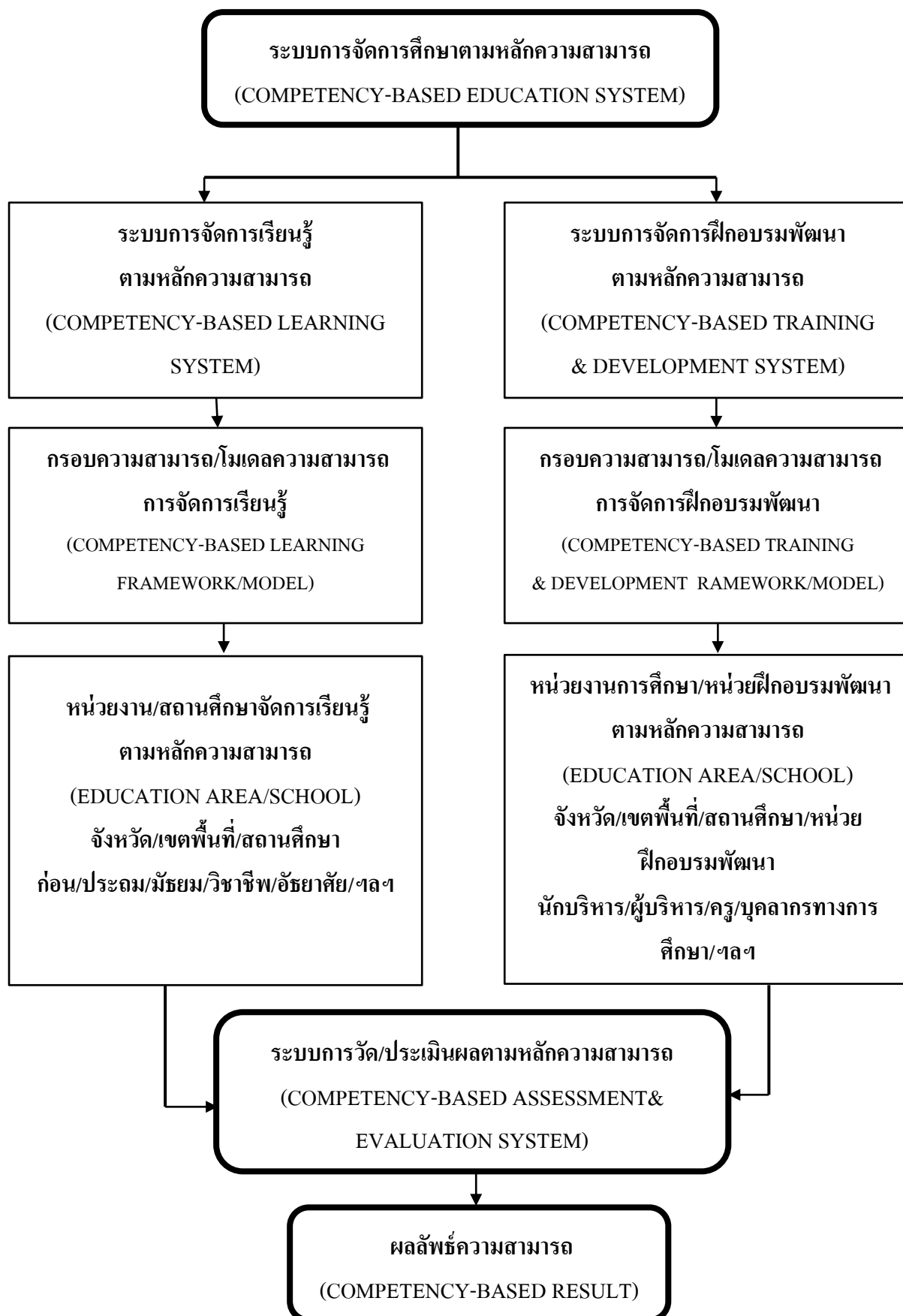
5.1 สะท้อนผลตามปัจจัยแห่งความสำเร็จของกระบวนการดำเนินงานและ

5.2 เสนอ/กำหนดวิธีปรับปรุงการดำเนินงาน CBE ขั้นตอนต่างๆ แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามระดับที่รับผิดชอบ/เกี่ยวข้อง ต่อไป

บทวิเคราะห์

1.การดำเนินการจัดการศึกษาตามความสามารถ (Implementation Competency-Based Education) ก็คือ การนำระบบการศึกษาตามความสามารถ (Competency-Based Education System) มาประยุกต์เพื่อดำเนินการจัดการศึกษาตามความสามารถ ตามแผนภูมิ (หน้า 3)

2. แนวคิดการดำเนินงานจัดการศึกษาตามความสามารถออกเป็น 2 ระบบควบคู่กันไป ตามแผนภูมิ

ต่อไป จะเสนอรายละเอียดการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน